

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Втора извънредна сесия.

XI заседание, понеделникъ, 8 юлий 1913 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Х. Тодоровъ, въ 4 ч. 45 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: (Звъни) Засѣданието се открива.

Моля г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь С. Бурмовъ: (Прочита списъка. Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Несторъ Абаджиевъ, Хасанъ-бей Анти-беевъ, Петъръ Бабаджановъ, д-ръ Мичо Вагаровъ, Димитъръ х. Баневъ, Петъръ Вешковъ, Марко Бошковъ, д-ръ Георги Гаговъ, Стоянъ Георгиевъ, Витанъ Герасимовъ, Георги Джевизовъ, Христо х. Димитровъ, Добри Добревъ, Димитъръ Драгиевъ, д-ръ Асѣнъ Златевъ, Димитъръ Икономовъ, Стефанъ Икономовъ, Константинъ Илиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Михо Каравасилевъ, Иванъ Казаровъ, Йовчо Киревъ, Василъ Константиновъ, Григоръ х. Константиновъ, Григоръ Коцевъ, Петко Кочанковъ, д-ръ Тодоръ Кръстевъ, Герго Лаковъ, Константинъ Ленковъ, Тодоръ Лунгаловъ, Антонъ Мандевъ, Димо Марковъ, Сюлейманъ Мемишевъ, Мехмедали Герей Месудовъ, Митю Милковъ, Иванъ Миневъ, Цани Миховъ, Анастасъ Мустаковъ, Димитъръ Нарлиевъ, Василъ п. Николовъ, Раденко Николовъ, Петъръ Петрановъ, Иванъ Пецовъ, д-ръ Константинъ Помяновъ, Иванъ Поповъ, Юрданъ Русевъ, Стефанъ Савовъ, Етхемъ Ефенди х. Салимовъ, Илия Стаматовъ, Василъ Стаменовъ, Раде Станоевъ, Иванъ Таневъ, Ганчо Торомановъ, Мехмедъ х. Хасановъ, Станко Христовъ, Христо Паневъ, Никола Ченковъ, Тодоръ Чочевъ и Юмеръ Юсуфовъ)

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Отсѣствуватъ 59 народни прѣдставители. Има законното число народни прѣдставители, за да се състои засѣданието.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ има да съобща, че отъ Министерството на войната е постѣпилъ законопроектъ за увеличѣние заплатата на счетоводителя при Военното министерство Витанъ Райновъ. Този законопроектъ ще се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се постави на дневенъ редъ.

Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Слѣдъ дълги и несполучливи прѣговори за съставяне на министерство отъ широка коалиция, правителството, което се прѣд-

ставява прѣдъ васъ, се състави въ твърдѣ кратко врѣме. Събитията, които се бѣха развили застрашително за България въ течение на двата дена, изгубени въ безплодни прѣговори, едно по причина на напѣднатитѣ дѣйствия на ромѣнската войска въ наша територия и на появяване турски отряди отъ самъ новата граница, и друго, по причина, че въ двата тия дни дипломатическата дѣйностъ на България бѣ спрѣна, се струпахъ въ послѣдния моментъ по начинъ, щото бѣше необходимо да се дѣйствува и да се дѣйствува незабавно, бързо и рѣшително. При такива условия, ние счетохме, че нѣмаме право да се отричаме отъ властѣта и да избѣгнемъ тежкитѣ отговорности отъ поемането ѝ, и съставихме правителство.

Г. министърътъ на външнитѣ работи ще ви изложи състоянието на дипломатическата ни акция откакъ сме поели браздитѣ на управлението.

Понеже въпросътъ на въпроситѣ въ сегашно врѣме е войната и мирътъ, правителството нѣма да прави засега други изрични изявления по вътрѣшната политика на страната. Но азъ съмъ длъженъ да ви заявя, че ние не сме тукъ за да властвуваме. Ние приехме сами управлението въ моментъ, когато всѣко колѣбане можеше да нанесе врѣди на България, рѣшени да си изпълнимъ дълга докрай. И додѣто смѣтаме, че отечеството има нужда отъ нашата готовность, да прѣнесемъ за него всичкитѣ трудове и не-сгоди, ние ще стоимъ на поста си, не голѣмци на завидни мѣста, а стражи на България.

За да доизкараме наченатото дѣло, ние имаме нужда отъ вашитѣ съвѣти и поддръжка. Ние забравяме, че сме били вчера политически противници. Въ тия сѣдбоносни врѣмѣла не щемъ да знаемъ за партии въ България и ви молимъ да ни протегнете рѣка, та да можемъ обединени съ братски усилия да възстановимъ честѣта на отечеството и да обезпечимъ бѣдѣщето на България. (Бурни рѣклонѣскания отъ болшинството и малцинството)

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата г. министърътъ на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Министъръ д-ръ Н. Генадиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Задачата, която пое правителството и къмъ изпълнението на която пристѣпнѣ още въ мину-

тата на своето образуване, бѣ да извади царството отъ днешната криза чрезъ единъ почтенъ миръ. Постажикитѣ, които предприехме прѣдъ ромѣнското правителство за възстановяване на приятелскитѣ ни отношения съ Букурещъ, бѣха първото проявление на рѣшението ни да дѣйствуваме съ най-бързи срѣдства за приложението на нашата програма. Отговоритѣ, получени отъ ромѣнското правителство ни убѣдиха, че нашата инициатива е срѣщнала у него същото желание, да се турн, колкото се може по-бърже, край на ненормалното положение, създадено между двата народа, между които споменитѣ на миналото и общитѣ имъ интереси сѣж отъ естество да поддържатъ най-голямъ хармония. Както винаги, тъй и сега, ние сме убѣдени, че тази естествена хармония ще може, въпрѣки послѣднитѣ ни недоразумѣния, да добие изразъ въ политическо приятелство, здраво закрѣпено. За да постигне това приятелство, България направи, както ви е вече съобщено, необходимитѣ жертви. Това доказателство за нашата добра воля о оцѣнено както отъ ромѣнското правителство, тъй и отъ великитѣ сили, и нашето убѣждение е, че то ще бѣже единъ достатъченъ залогъ за твърдото ни рѣшение да поддържаме съ нашитѣ съседни честни и сърдечни отношения. Въ заключение ще кажа: споразумѣнието ни съ Ромѣния е на добъръ пътъ. Постигнатитѣ резултати не сѣж пълни, но съставляватъ добъръ прѣдвѣстникъ за близкото бѣдѣще.

Слѣдъ като почна прѣговори съ Ромѣния, правителството влиза сега въ разговоръ и съ Сърбия и Гърция. По поканата на императорското руско правителство, ние изпратихме прѣзъ Пиротъ двама делегати, които да прѣговарятъ за миръ. За да се влѣзе по-бърже и по-сигурно въ съприкосновение съ воюващитѣ, ние помолихме руския воененъ аташе, полковникъ Романовски, да придружава нашитѣ делегати, на което той се отзова съ вѣнчката си добра воля.

Като показахме готовността си да прѣговаряме за миръ, ние не само се отзовахме на благосклоннитѣ съвети на цѣла Европа, но същевременно изпълнихме едно рѣшение на правителството, взето още отъ първия часъ, защото считаме, че то отговаря на желанието на българския народъ и на върховнитѣ интереси на България. Върху прѣдстоящитѣ прѣговори ние можемъ да заявимъ само това, че правителството желае твърдо и искрено да склучи единъ достоенъ миръ. Мислото, дѣто ще се водятъ прѣговоритѣ, положително още не е установено. Извѣстени сме за желанието на букурещкия кабинетъ да участвува чрезъ свой пратеникъ въ прѣговоритѣ за обща балкански миръ, за което изказваме пълното си задоволство, тъй като имаме основание да вѣрваме, че Ромѣния, като се въодушевява отъ нуждата да се установи на Балканския полуостровъ едно трайно положение, ще дѣйствува въ духъ на примирителност и безпристрастие.

Докато отъ една страна се откриватъ тъй живо очакванитѣ отъ цѣлия свѣтъ перспективи за миръ, трѣбва да констатирамъ съ съжаление, че сръбскитѣ и грѣцкитѣ войски постоянно подновяватъ своя напоръ срѣщу нашата линия. Благодарение на твърдостта на непоколебимия духъ на българската армия, на която искамъ да изкажа отъ тукъ възторжената любовь и благодарностъ на всички ни (Бурни ржкоплѣскания отъ болшинството), всички атаки сѣж били отбити. Не мога, обаче, да не изкажа съжаление, че тия нови кръвопролития ставатъ тъкмо въ часа, когато великитѣ сили единодушно и настойчиво съветватъ воюващитѣ да си подадатъ ръка.

Като говоря за силитѣ, считамъ за свой дългъ да заявя, че откогато сме поели властѣта, отъ всички тѣхъ сме получавали само добри и искрени съвети, както и горещо съчувствие и съдѣйствиe въ усилията ни да прѣкратимъ кризата. Ние ще се

стараемъ да развиемъ и залечимъ тия благосклонни разположения на силитѣ, първо, като ги убѣдимъ въ непоколебимото и честно намѣрение на България да бѣже лояленъ сътрудникъ на задачата имъ за възстановленieto на мира, второ, като показваме дължимата почтъ къмъ тѣхнитѣ съвети. Колкото силно и да е правото на България, колкото голѣми и да сѣж качествата на българския народъ, ние считаме, че нашитѣ интереси ще бѣдатъ най-добри защитени само тогава, когато тѣ ще съставляватъ частъ отъ общия интересъ на културна Европа и се подчиняватъ на тая върховна солидарностъ на цивилизацията, която министърътъ на външнитѣ работи въ Франция г. Пиншонъ нарече „европейски патриотизъмъ“.

Благодаряножешието на силитѣ къмъ България ние можахме да видимъ и по случай навлизането на турски войсковы части въ наша територия отсамъ линиата Еносъ—Мидия. Наистина, постажикитѣ на европейскитѣ посланици въ Цариградъ не сѣж упражнили още своя пълненъ ефектъ, но сме убѣдени, че великитѣ сили, подъ чието ржководство бѣже установена границата ни съ Турция, нѣма да допуснатъ, щото турцитѣ да се установятъ задъ нея. Отъ друга страна, ние очаквахме, щото мадростѣта на Портата да вземе върхъ надъ лопнитѣ страсти, които клонятъ да осусятъ наченатитѣ въ послѣдно врѣме опити за установление между насъ и турцитѣ едно приятелство, отговарящо на взаимнитѣ нужди на двата съседни народа. Въ такава смисълъ днесъ изпратихме една депеша до великия везиръ.

Това сѣж, г-да, заявлениата, които мога да направя.

Ние поехме една тежка криза; стараемъ се България да излѣзе съ честъ отъ нея, и отъ направенитѣ до днесъ постажки можемъ да се надѣваме, че, слѣдвайки една лоялна политика на миролюбие и на национално достойнство и поддържани отъ народното прѣдставителство, ще можемъ да обезпечимъ съ общи усилия едно задоволително разрѣшение на сложнитѣ държавни и народни въпроси.

Г. г. народни прѣдставители! Тѣзи сѣж краткитѣ изявления, които правителството е въ състояние да направи днесъ прѣдъ васъ. Ако почитаемото народно прѣдставителство желае да разиска върху тѣхъ, нѣма нужда това да стане въ другъ денъ; ние ще се съгласимъ разискванията да подкачатъ още сега и сме готови да дадемъ всички отговори, които сѣж съвмѣстими съ върховнитѣ интереси на отечеството.

Ако почитаемото народно прѣдставителство — и ние отправяме позивъ къмъ него въ тая посока — желае съ единодушнето си и прѣдъ българския народъ и прѣдъ цѣла Европа да докаже, че ние слѣдваме една политика на всички ни, позитика на цѣлия български народъ, азъ моля да се мине на дневенъ редъ безъ разискване. (Ржкоплѣскане отъ болшинството и меншинството)

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Има думата софийскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Янко Сакжзовъ.

Я. Сакжзовъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдъ видъ на това, че г. министърътъ на външнитѣ работи постави въпроса за разискванията по неговата декларация факултативно, т. е. ако народното прѣдставителство желае, можемъ да влѣземъ отъ днесъ въ разисквания, то азъ смѣтамъ за необходимо да навлѣземъ въ разискване на тази декларация. И затова искамъ думата.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Направете прѣдложение.

Д-ръ С. Даневъ: Да рѣши Събранието.

Министър д-ръ Н. Генадиев: За да нѣма никакво двоумѣние и никакво прѣтѣлжуване на моитѣ думи, азъ ще се изкажа още по-ясно: моля народното прѣдставителство да не влиза въ разискване.

А. Малиновъ: Значи, правителството прави прѣдложение, прѣдъ видъ на днешното положение, да не се влиза въ разискване. Тогава, и азъ ще се откажа.

Министър д-ръ Н. Генадиев: Да, правителството прави прѣдложение.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да не се разисква декларацията на правителството, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Има думата г. министър-прѣдседателъ.

Министър-прѣдседател д-ръ В. Радославовъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдъ видъ, че правителството е твърдѣ занято съ много важни въпроси и не е имало врѣме да разгледа онова, което е било турено на днешенъ редъ отъ по-напрѣдъ, азъ ще моля, засѣданието днесъ да се отложи и да бждемъ свикани по правилника въ срѣда съ сжщия днешенъ редъ.

Прѣдседателствующъ Х. Тодоровъ: Които г. г. народни прѣдставители присматъ да се вдигне днешното засѣданне и да има засѣданне въ срѣда съ сжщия днешенъ редъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 5 ч. 5 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ подпрѣдседателъ: **Х. Тодоровъ.**

Секретарь: **С. Бурмовъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гѣлжбовъ.**